HAHMOTTAMISEN VAIKEUDET

Opiskelijan on vaikea:

- Erottaa oikeaa ja vasenta
- Hahmottaa kokonaisuuksia
- Suoriutua tarkkaa silmän ja käden yhteistyötä vaativista tehtävistä (vaikeuksia esim. piirtämisessä ja käsialan hallinnassa)
- Arvioida avaruudellisia suhteita tai suuntia
- Havaita yksityiskohtia
- Muistaa tai ajatella kuvallisesti
- Hahmottaa ajankulua, etäisyyksiä ja rahaan liittyviä asioita
- Lukea karttoja, löytää ja oppia reittejä tai ymmärtää laitteiden toimintamekanismeja
- Tulkita matematiikan tehtäviä
- Tulkita ei-kielellistä sosiaalista viestintää

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Pilko tehtäviä ja ohjeita pienempiin kokonaisuuksiin. • Anna selkeitä ohjeita sekä kirjallisesti että suullisesti. • Hyödynnä videoiden ja muiden digilaitteiden käyttö. • Auta ja ohjaa tekemään tehtävälistoja: esimerkiksi ”päivän tehtävät/työt -lista”, jossa on selkeästi listattuna, mitä tehtäviä on, ja kuinka paljon mihinkin tehtävään voi käyttää aikaa. • Opeta hyödyntämään yliviivattavia listauksia ja käsitekarttoja tehtävien tekemisessä.	• Oppivaikeus.fi: https://oppimis-vakeus.fi/tietoa/hahmotusvaikeus/ • Hahmottamisen kuntoutus: https://www.hahku.fi/

TARKKAAVAISUUDEN VAIKEUDET, JOIHIN SAATTAA LIITTYÄ MYÖS YLIVILKKAUTTA JA IMPULSIIVISUUTTA (ESIM. ADD JA ADHD)

Opiskelijan on vaikea:

- ◊ Keskittyä tehtäviin ja työskennellä ja toimia pitkäjänteisesti
- ◊ Seurata ohjeita
- ◊ Aloittaa tehtäviä ja lopettaa aloittamansa toiminta
- ◊ Suoriutua tehtävistä oman taitotasonsa mukaisesti
- ◊ Organisoida ja priorisoida asioita
- ◊ Jättää huomiotta ulkopuolisia ärsykkeitä
- ◊ Huomioida yksityiskohtia ja olla tekemättä huolimattomuusvirheitä
- ◊ Noudattaa aikatauluja (esim. ehtiä ajoissa paikalle, saada tehtävät ajoissa tehtyä jne.)
- ◊ Pitää huolta työvälineistä
- ◊ Muistaa päivittäisiin toimintoihin liittyviä asioita

Lisäksi opiskelijan saattaa olla vaikea:

- ◊ Istua pitkään paikoillaan
- ◊ Olla liikuttelematta käsiään ja jalkojaan paikallaan istuessaan
- ◊ Rauhoittua (opiskelija vaikuttaa olevan ”jatkuvasti menossa” tai ”käy kuin kone”)
- ◊ Olla puhumatta jatkuvasti
- ◊ Odottaa vuoroaan
- ◊ Olla keskeyttämättä toisten puhetta
- ◊ Noudattaa kirjoittamattomia sosiaalisia sääntöjä (esim. tuppautuu toisten seuraan)
- ◊ Sietää pettymyksiä
- ◊ Ylläpitää tasaista mielialaa

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Anna vain yksi ohje kerrallaan tai pilko ohjeet ja tehtävät osiin.
- Anna tehtävät kirjallisesti tai nauhoitettuina.
- Anna enemmän aikaa projekteihin ja kokeisiin.
- Anna vaikeimmat tehtävät aamupäivällä.
- Varmista, että opiskelijasi todella kuuntelee sinua ja ymmärtää ohjeet. Voit esimerkiksi pyytää opiskelijaa kertomaan, mitä ohjeiden mukaan pitää tehdä.
- Korosta tärkeitä asioita ja kertaa ne riittävän usein.
- Noudata ennalta sovittuja toimintatapoja ja rutiineja: mikäli rutiineihin tulee muutos, kerro niistä etukäteen.
- Kannusta, palkitse ja kehu hyvää suoritusta.
- Yritä minimoida ulkopuoliset häiriötekijät: äänet, keskeytykset jne.
- Järjestä taukoja työskentelyyn, esimerkiksi ADHD-opiskelijan on päästävä liikkumaan välillä.
- Hyväksy jonkin verran levottomuutta.
- Ohjeista ja salli opiskelijan käyttää opetuksen aikana stressipalloja, sinitarraa ym. ”hypisteltäviä” tavaroita sekä muun muassa aktiivisia/keinuvia tuoleja.
- Hyödynnä opiskelijan vahvoja puolia, esimerkiksi energisyyttä, luovuutta, uteliaisuutta ja rohkeutta tarttua haasteisiin.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Adhd-liitto: https://adhd-liitto.fi/

KIELELLISET VAIKEUDET (ESIM. LUKIVAIKEUS, PUHEEN TUOTTAMISEN VAIKEUS)

Opiskelijan on vaikea:

- Lukea ja kirjoittaa sujuvasti ja virheettömästi
- Lukea ääneen
- Tuottaa puhetta
- Ymmärtää kuultua ja/tai luettua, erityisesti pitkiä ja monimutkaisia lauseita ja ohjeita
- Löytää oikeita sanoja, ymmärtää käsitteitä ja hallita kielioppia
- Tunnistaa kirjaimia, lisäksi kirjaimet usein sekoittuvat, puuttuvat tai kääntyvät (esim. b ja d) sanoissa
- Opetella asioita ulkoa
- Oppia vieraita kieliä ja matematiikkaa
- Ohjata omaa toimintaansa
- Keskittyä pitkäjänteisesti häiriintymättä ulkoisista ärsykkeistä
- Löytää uusia kavereita ja ylläpitää ystävyyssuhteita
- Mahdollisesti myös säädellä tunteitaan
- Erottaa oikeaa ja vasenta sekä ilmansuuntia

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Käytä puheessa ja opetusmateriaaleissa tuttua ja selkeää sanastoa sekä lyhyitä sanoja ja lauseita.
- Anna ohjeet selkeästi ja havainnollista puhettasi kuvilla ja piirroksilla tai näyttämällä.
- Kiinnitä huomiota opetusmateriaalin ulkoasuun:
  - iso kirjasinkoko (vähintään 14–16),
  - selkeä ulkoasu (esim. värit, jäsentely, fontti)
  - Arial tai Times New Roman fontteina
  - lyhyet rivit ja kapeat palstat auttavat lukemista.
- Anna opetusmateriaali etukäteen.
- Kokeile kirjoittaa teksti esim. vaaleankeltaiselle tai vaaleanvihreälle paperille, sillä musta teksti valkoisella paperilla voi olla hankala lukea.
- Vältä puhumista samanaikaisesti, kun kirjoitat esim. taululle: suun liikkeiden näkeminen auttaa opiskelijaa
- Käytä tarpeeksi tummaa taulutussia.
- Älä pakota lukemaan ääneen yksin.
- Älä vaadi kuuntelua ja muistiinpanojen tekemistä samanaikaisesti.
- Huomioi, että tekstin kopiointi esimerkiksi tietokoneen näytöltä on vaikeaa.
- Älä anna paljon muistettavaa kerralla.
- Anna tarvittaessa lisäaikaa tehtävien tekemiseen.
- Tarjoa mahdollisuus täydentää ja korvata tehtäviä ja vastauksia suullisesti.
- Anna mahdollisuus käyttää kirjallisissa tehtävissä apuna tekstinkäsittely- ja oikolukuohjelmia.
- Ohjeista tekemään äänitteitä ja videoita, suunnitelkaa ja toteuttakaa näytelmiä, elokuvia, kuunnelmia ja näyttelyitä.
- Opeta opiskelutekniikkaa ja pyri opiskelijan kanssa löytämään juuri hänelle paras tapa oppia.
- Huomioi, että opiskelijalla on usein todella huonoja opiskelukokemuksia taustallaan.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Selkokeskus: https://selkokeskus.fi/selkokieli/
- Aivoliitto: https://www.aivoliitto.fi/kielellinen-erityisvaikeus/tietoa/nuoruusika/
- Oppimisvaikeus: https://oppimisvaikeus.fi/tietoa/kielellinen-erityisvaikeus/

VUOROVAIKUTUKSEN VAIKEUDET

Opiskelijan on vaikea:

- Osoittaa empatiakykyä toisia kohtaan
- Noudattaa sääntöjä ja sosiaalisia normeja ja ottaa huomioon toisten oikeudet
- Tulkita toisten tekojen motiiveja oikein
- Kokea syyllisyyttä tai katumusta
- Sietää pettymyksiä ja kontrolloida impulsseja

Lisäksi opiskelijalla on usein:

- Vaikeuksia kaverisuhteissa
- ”Kovisroolin” taakse naamioitu huono itsetunto
- Epäsosiaalisen persoonallisuushäiriön kehittymisen ja rikollisuuden kasvanut riski
- Toisten omaisuuden tahallista tuhoamista
- Vilpillisyyttä
- Aggressiivisuutta

Aggressiivinen käytös voi ilmetä muun muassa:

- Toisten uhkailuna tai pelotteluna
- Tappeluiden aloittamisena
- Koulukiusaamisena
- Erilaisten aseiden (kivet, mailat, rikkinäiset pullot, veitset) käyttönä
- Fyysisenä julmuutena ihmisiä tai eläimiä kohtaan
- Ryöstelynä tai seksuaaliseen käytökseen pakottamisena

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Etsi opiskelijan vahvuuksia ja tue niiden hyödyntämisessä.
- Muista opiskelijan ainutlaatuisuus, vaikka hänen käyttäytymisensä herättää negatiivisia tunteita.
- Puutu ei-toivottuun käytökseen.
- Huomioi, että käytöksen muutos vaatii paljon harjoitusta ja palkitsemista.
- Tarjoa onnistumisen kokemuksia.
- Huomioi pienetkin positiiviset muutokset ja anna niistä palautetta.
- Pyri tiiviiseen yhteistyöhön syyttelevän asenteen sijaan.
- Luo turvalliset rutiinit, opiskelijan tulee tietää, mitä häneltä odotetaan.
- Osoita käyttäytymiselläsi, että sinuun voi luottaa, sillä opiskelijalla on usein pitkältä ajalta hyvin negatiivisia kokemuksia koulumaailmasta ja hän voi suhtautua epäilevästi opettajiin.
- Pidä opiskelijan mielenkiintoa yllä käyttämällä opetuksessa ja ohjauksessa monipuolisesti erilaisia menetelmiä sekä mahdollisuuksien mukaan myös erilaisia oppimisympäristöjä.
- Kannusta tekemällä oppimiseen ja tarjoa toiminnallisia tehtäviä.
- Tauota opetusta ja järjestä ”ylimääräisiä” taukoja.
- Älä provosoi äläkä provosoidu.
- Varmista, että syy-seuraussuhteet ovat opiskelijalle selkeitä, ja että hän ymmärtää, mistä rangaistus johtuu. On myös hyvä käydä läpi, kuinka vastaavassa tilanteessa seuraavalla kerralla tulisi toimia.
- Käytä kohtuullisia rangaistuksia ja vaihda ne toisiin, mikäli ne eivät toimi.
- Huomioi, että monesti konkreettinen palkkio positiivisesta käyttäytymisestä motivoi.
- Varmista, että myös muilla opiskelijan kanssa tekemisessä olevilla oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvilla on yhtenäinen linja käyttäytymisen suhteen.
- On hyvä muistaa, että usein myös huoltajat tarvitsevat tukea kasvatustyössään, jos kyse on alaikäisestä opiskelijasta.
- On myös tärkeää yhteistyössä muiden oppilaitoksen toimijoiden kanssa pohtia, mitä syitä sosiaalisen ja tunne-elämän vaikeuksien taustalla on. Taustalla voi olla esimerkiksi diagnosoimaton ja hoitamaton tarkkaavuus- ja ylivilkkaushäiriö (ADHD), masennustila tai kaksisuuntainen mielialahäiriö (ks. ADHD – aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö)
- Mikäli työskentelet jatkuvasti käytöshäiriöitä omaavien nuorten kanssa, luo itsellesi tapa purkaa tilanteita kestävästi.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Haastava nuori ja koulunkäynti – opas opettajalle: http://kalliomaa.net/opas_haastava_2012.pdf
- Suomen mielenterveys ry:n sivut: https://mieli.fi/fi

LAAJA-ALAISET OPPIMISVAIKEUDET

Opiskelijalla on:

- Laaja-alaisempia oppimiseen liittyviä vaikeuksia kuin erityisissä oppimisvaikeuksissa (erityisiä oppimisvaikeuksia ovat esimerkiksi lukivaikeus, matematiikan vaikeus tai kielellinen vaikeus)
- Haasteita toiminnanohjauksessa ja oman oppimisen kriittisessä arvioinnissa, tarkkavaisuuteen, muistiin, suunnittelutaitoon ja matematiikkaan liittyvissä asioissa
- Vaikeuksia selviytyä uusissa ja ei-rutiininomaisissa tilanteissa
- Haasteita kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa
- Mahdollisesti myös psyykkistä oireilua
- Haasteita uusien taitojen oppimisessa sekä monimutkaisen tiedon ymmärtämisessä ja soveltamisessa
- Usein yleisesti heikko koulumenestys ja hidas oppimisen tahti

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Tarjoa apua paitsi yksittäisiin tehtäviin myös hyvän opiskelutekniikan löytämiseen.
- Suunnittele yhdessä opiskelijan kanssa realistiset tavoitteet oppimiselle ja käytä opetuksessa tavoitteiden mukaista materiaalia.
- Keskity ydinosaamisen opettamiseen.
- Suosi työvaltaista opetusta ja opetusmenetelmiä.
- Anna ohjeet selkeällä kielellä sekä kirjallisesti että suullisesti.
- Käytä konkreettisia esimerkkejä ja kuvia.
- Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt saamansa ohjeet. Voit esimerkiksi pyytää opiskelijaa kertomaan, mitä ohjeiden mukaan pitää tehdä.
- Mahdollista osaamisen ja vahvuuksien osoittaminen käytännön tekemisen ja työharjoitteluiden kautta.
- Huomioi struktuuri: opiskelija hyötyy esimerkiksi selkeästä ja etukäteen tiedossa olevasta päiväjärjestyksestä/ohjelmasta ja siitä, että luokkatilat ovat tiedossa hyvissä ajoin.
- Varmista, että opintojen etenemistahti on riittävän hidas, jotta opiskelija ehtii omaksua asiat.
- Anna lisäaikaa asioiden omaksumiseen ja tehtävien tekemiseen.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Oppimisvaikeus.fi: https://oppimis-vaikeus.fi
- Verneri.net: https://verneri.net/yleis/laaja-alaiset-oppimisvaikeudet
- Niilo Mäki Instituutti: https://www.nmi.fi/

MIELENTERVEYTEEN LIITTYVÄT HAASTEET (ESIM. AHDISTUS, MASENNUS JNE.)

Opiskelijalla huomataan:

- Vetäytymistä ja yksinäisyyttä
- Ahdistuneisuutta
- Sensitiivisyyttä ja herkkyyttä kritiikille
- Itkuherkkyyttä
- Selkeitä keskittymisvaikeuksia ja jatkuvaa levottomuutta
- Väsymystä ja aloitekyvyttömyyttä
- Opintomenestyksen heikkenemistä
- Poissaoloja
- Ongelmia suhteessa muihin opiskelijoihin
- Toistuvaa somaattista oireilua (päänsärkyä, vatsakipua jne.) ja/tai huolta omasta terveydestä
- Hygienian heikkenemistä
- Voimakkaita mielialan vaihteluita
- Voimakkaita ja yhtäkkisiä muutoksia käytöksessä
- Häiriökäyttäytymistä
- Vihjailua avuntarpeesta

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Kuuntele opiskelijaa, anna hänelle aikaasi.
- Ole ystävällinen, aidosti huolissasi ja kerro, että haluat auttaa.
- Ota huoli puheeksi opiskelijan kanssa.
- Älä välttele, ota huolta herättävä käyttäytyminen puheeksi.
- Anna opiskelijalle tilaa ja aikaa, mutta myös rajat.
- Etene pienin askelin ja kannustaen toivottuun suuntaan.
- Totea ääneen ainakin yksi onnistuminen.
- Luota opiskelijan kykyyn löytää itse ratkaisuja.
- Tee sopimuksia ja tavoitteita ja kirjaa ne näkyville.
- Älä ole turhan varovainen; myös ahdistuneelta ja pelokkaalta opiskelijalta voi edellyttää oppimistuloksia ja opiskelemista.
- Anna realistista positiivista palautetta ja kannusta.
- Pidä omat rajasi ja oppimistilanteen rajat, älä lähde mukaan opiskelijan psykologiseen peliin, esim. provosointiin tai mielistelyyn.
- Toimi niin selkeästi ja johdonmukaisesti kuin osaat.
- Jos on kyse harhoista; kuule oireet, mutta älä mene niihin mukaan äläkä tulkitse niitä.
- Tarjoa opiskelijalle mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan erilaisia tapoja opiskella ja esimerkiksi lyhyempiä opiskelupäiviä.
- Älä jää miettimään tilannetta yksin, vaan jaa huolesi opiskeluhuollon henkilöstön kanssa.
- Keskustele erilaisista järjestelyistä myös muiden opiskelijan kanssa tekemisissä olevien oppilaitoksen henkilökunnan jäsenien kanssa.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Mielenterveystalo: https://www.mielenterveystalo.fi/
- Suomen mielenterveys ry: https://mieli.fi/fi

FYYSISET PITKÄAIKAISSAIRAUDET

- Fyysisiä pitkäaikaissairauksia ovat esimerkiksi allergia, astma, reuma, diabetes ja epilepsia
- Fyysisen sairauden luonne ja hoitotasopaino vaikuttavat siihen, tarvitseeko opinnoissa tai työpaikalla ottaa sairaus huomioon ja millä tavalla
- Terveydentila ei saa vaikuttaa opiskelijaksi ottamiseen, mutta joillakin aloilla on erityisiä vaatimuksia terveyteen ja fyysisiin ominaisuuksiin liittyen

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Anna opiskelijan itse kertoa, miten hänen sairautensa vaikuttaa opintoihin tai työn tekoon ja miten sairaus tulee ottaa huomioon.
- Huomioi, että sairauden vaikutukset opintoihin ja työskentelyyn saattavat vaihdella riippuen kunkin hetkisestä hoitotasapainosta.
- Keskustele mahdollisista apuvälineistä (esim. työtuoli, rannetuki) opiskelijan kanssa.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry: https://www.allergia.fi/
- Reumaliitto: https://www.reumaliitto.fi/fi
- Diabetesliitto: https://www.diabetes.fi/
- Epilepsialiitto: https://www.epilepsia.fi/

AUTISMIKIRJON HÄIRIÖ

Opiskelijan on vaikea:

- Toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. tehdä ryhmätöitä) ja saada ystäviä
- Kommunikoida sekä sanallisesti että sanattomasti
- Tulkita eleitä ja ilmeitä sekä käyttää katsekontaktia
- Ymmärtää mitä muut tuntevat ja ajattelevat
- Sopeutua uusiin tilanteisiin

Lisäksi opiskelijalla saattaa olla:

- aistisäätelyyn liittyviä erityispiirteitä, esimerkiksi yli- ja aliherkkyyksiä liittyen ääniin, valoon, kosketukseen, hajuihin, makuihin ja väreihin
- erityistä stressiherkkyyttä
- erityisiä vahvuuksia kuten hyvä yksityiskohtien havaitseminen, kyky keskittyä häiriintymättä erityisiin mielenkiinnon kohteisiin sekä vahva oikeudentaju

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Kysy opiskelijalta tai hänen ohjaajaltaan, miten hän mieluiten kommunikoi. • Pidä suurempi fyysinen etäisyys kuin tavallisesti. • Vältä fyysistä kontaktia ja katsekontaktia, jos ne ärsyttävät. • Kerro ohjeet ja muut asiat lyhyesti ja selkeästi ja suosi konkreettisten toimintaohjeiden antamista. • Anna opiskelijalle aikaa viestin prosessointiin ja vastauksen antamiseen. • Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt asiasi tai ohjeesi. Voit esimerkiksi pyytää opiskelijaa kertomaan, mitä ohjeiden mukaan pitää tehdä. • Käytä kirjoitettuja ja/tai kuvitettuja listoja selkiyttämään päivän rytmiä ja tapahtumia sekä itsenäistä työskentelyä. • Selkeytä asiaasi visuaalisesti (kuvat, piirrokset ja tekstit). • Käytä selkeää vuorottelua kommunikaatiossa: yksi kerrallaan puhuu ja toinen keskittyy kuunteluun. • Ole rauhallinen, ystävällinen ja määrätietoinen. • Poista ylimääräiset ärsykkeet (esim. melu, valo, haju, liika lämpö). • Rytmitä tilanteet kertomalla tilanteen kulku (aloitus, keskikohta ja lopetus) ja kerro myös mitä tapahtuu tilanteen jälkeen (siirtymä). • Kerro muutoksista etukäteen. • Hyödynnä opiskelijan erityisiä vahvuuksia kuten hyvää yksityiskohtien havaitsemista.	• Autismiliitto: https://www.autismiliitto.fi

LIIKKUMISEN JA MOTORISEN TOIMINNAN VAIKEUDET

Opiskelijalla voi olla:

- Vaikeuksia ja hankaluuksia kehon erilaisten liikkeiden hallinnassa
- Kömpelyyttä ja hitautta
- Hankaluuksia tehtävissä, jotka edellyttävät silmän ja käden yhteistyötä
- Vaikeuksia käden taitoja edellyttävässä oppimisessa, kynäotteessa, kirjoittamisessa, pikkutarkkuutta vaativissa tehtävissä ja esimerkiksi erilaisten laitteiden ja työkalujen käytössä
- Motorisen oppimisen vaikeuden rinnalla esiintyy usein kielen kehityksen häiriöitä, käyttäytymisen ja tarkkaavuuden ongelmia sekä oppimisvaikeuksia
- Lisäksi motorisiin ongelmiin saattaa liittyä puutteita sosiaalisissa taidoissa, hankaluuksia kaverisuhteissa ja yksinäisyyttä sekä taipumusta vältellä sosiaalisia tilanteita

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Tiedustele opiskelijalta millaisia apuvälineitä hän tarvitsee liikkumiseen ja työskentelyyn ja mahdollista apuvälineiden käyttö. • Tarkista työympäristön esteettömyys ja ergonomia. • Kannusta harjoittelemaan juuri niitä taitoja, joiden oppiminen on haastavaa. • Jaa harjoiteltava tehtävä tai asia osiin ja ohjeista aloittamaan helpoimmasta. • Ohjeista analysoimaan ja pohtimaan taitoja ja niiden osia. • Hyödynnä mahdollisuuksien mukaan erilaisia pelejä, jotka kehittävät käden ja silmän yhteistyötä (esim. pelikonsoleiden käyttäminen). • Kannusta liikkumaan vapaa-ajalla ja auta löytämään oma tapa liikkua.	• Invalidiliitto: https://www.invalidiliitto.fi/esteetonfi

KUULOVAMMA

Opiskelijan on vaikea:

- Kuulla puhetta
- Osallistua keskusteluun erityisesti silloin, jos keskustelijoita on paljon
- Paikallistaa puhetta tai saada siitä selvää, jos taustalla on hälyääniä
- Arvioida ja kontrolloida oman äänen voimakkuutta

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Puhu selkeästi ja kuulijoita kohti. • Varmista että opetustila on mahdollisimman kaikumaton. • Varmista että valo kohdistuu kasvoillesi, kun puhut. • Muista kommunikoida kasvokkain ja lähietäisyydeltä – älä puhu selän takaa, toisesta huoneesta tai huutele ovenraosta. • Tarkista, että sanomasi tavoitti kaikki läsnäolijat, myös kuulovammaisen henkilön. • Mahdollista kuuntelun apuvälineiden käyttö esim. FM-laite. • Anna opiskelijan valita istumapaikkansa niin, että kuuleminen ja huulioluku helpottuvat. • Varaa tarvittaessa myös tulkille sopiva paikka opetustilaan. • Toimita opiskelijalle tarvittaessa opetusmateriaali etukäteen ja muistiinpanot jälkikäteen. • Tekstitä tekemäsi opetusvideot. • Kiinnitä huonokuuloisen huomio esimerkiksi katsekontaktilla, kättä heilauttamalla, olkapäähän koskettamalla tai muulla sovitulla tavalla. • Vaara- ja hälytystilanteessa varmista aina, että viesti saavuttaa myös kuulovammaisen.	• Kuuloliitto: https://www.kuuloliitto.fi/

NÄKÖVAMMA

Opiskelijan on vaikea:

- Hahmottaa ympäristöä ja hänellä on haasteita liikkumisessa ja asioimisessa
- Tunnistaa ihmisiä
- Havainnoida ilmeitä ja eleitä
- Opiskelijalla voi olla myös kaventunut näkökenttä, hämäräsokeutta tai häikäistymisherkkyyttä.

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Kun kohtaat näkövammaisen, tervehdi ääneen. • Jos haluat näkövammaisen henkilön huomion, sano hänelle jotakin tai kosketa kevyesti olkapäätä. • Kun puhut, mainitse sen henkilön nimi, jolle kohdistat viestintäsi. • Kun poistut paikalta, sano sekin ääneen – tällöin myös näkövammainen pysyy tilanteen tasalla. • Käytä ohjeistaessasi täsmällisiä ilmauksia kuten oikealla, vasemmalla jne. • Käytä kirjoituksessa riittävän isoa fonttia. • Hyödynnä opetusympäristössä ja -materiaaleissa esimerkiksi suurennoksia, kontrastia ja valaistuksen mahdollisuuksia. • Mahdollista ja kannusta apuvälineiden käyttöön, esim. puhelin, äänikirjat, tietokoneeseen saatavat lisälaitteet (suurennusohjelma, ruudunlukuohjelma, puhesyntetisaattori) jne. • Anna opetukseen liittyvä materiaali etukäteen. • Suosi ohjeissa puhuttua kieltä. • Pidä tavarat omilla tietyillä paikoillaan ja kerro, kun siirrät jotakin toiseen paikkaan. • Kiinnitä erityistä huomiota työympäristön turvallisuuteen ja pidä kulkureitit esteettöminä.	• Näkövammaisten liitto ry: https://www.nkl.fi/fi/etusivu

ELÄMÄNHALLINNALLISET PULMAT, JOTKA VOIVAT LIITTYÄ MUUN MUASSA ELÄMÄNTILANTEESEEN, PÄIHTEISIIN, RIITTÄMÄTTÖMÄÄN LEPOON, LIIALLISEEN PELAAMISEEN TAI MUUHUN ADDIKTIOON

Opiskelijan on vaikea:

- ◊ Saapua paikalle ajoissa tai ollenkaan
- ◊ Huolehtia säännöllisestä vuorokausirytmistä, ruokavaliosta, sosiaalisista suhteista, terveydestä ja hyvinvoinnista jne.
- ◊ Pitää kiinni sovituista asioista, aikarajoista, tapaamisista jne.
- ◊ Huolehtia annetuista asiakirjoista (esim. palauttaa koulutussopimukset ajallaan oppilaitokseen jne.)

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Varmista viikon ja/tai päivän aluksi ja lopuksi, että opiskelija tietää missä ja milloin tulisi olla kunakin päivänä. Struktuuri ja ennakointi on tärkeää. • Jos epäilet, että opiskelijan elämänhallinnan haasteet liittyvät elämäntilanteeseen tai koti oloihin, ota asia rohkeasti puheeksi ja ohjaa opiskelija tarvittaessa psykologin, kuraattorin tai terveydenhoitajan luo. • Anna opiskelijalle vähitellen mahdollisuuksia ottaa vastuuta omista opintoihin liittyvistä asioistaan ja ohjaa häntä tarvittaessa pyytämään apua. • Osoita, että arvostat opiskelijan omatoimisuutta ja oma-aloitteisuutta ja tue häntä itsenäisempään työotteeseen pyrkivien taitojen kehittämisessä. • Huomioi, että opiskelija saattaa tarvita apua hyvin monenlaisten arkisten taitojen harjoittamisessa: vuorokausirytmissä, ruokavaliossa, sosiaalisissa suhteissa, terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa jne. • Vahvista opiskelijan itsetuntoa antamalla positiivista palautetta pienistäkin onnistumisista. • Pyri saamaan opiskelija tuntemaan olonsa tervetulleeksi hänen tullessaan paikalle. • Tee opiskelijan kanssa selkeitä sopimuksia siitä, miten missäkin tilanteessa toimitaan. • Auta opiskelijaa opiskelurytmin kuntoon saamisessa antamalla mahdollisuus edetä pienin askelin (esim. työpäivän aloitus klo 10). • Ota alaikäisen opiskelijan huoltajat mukaan elämänhallinnan tukemisen suunnitteluun sekä toteuttamiseen. • Muista viestiä opiskelijan edistymisestä ja onnistumisista myös huoltajille.	

MATEMAATTISET OPPIMISVAIKEUDET

Opiskelijan on vaikea:

- Muistaa aritmeettisia yhdistelmiä ja suorittaa peruslaskutoimituksia (esim. kerto- ja jakolaskut)
- Ymmärtää lukumääriä ja lukujen suuruusluokkia
- Ymmärtää ja toteuttaa prosenttilaskuja ja lääkelaskuja
- Ymmärtää sanallisia laskutehtäviä
- Soveltaa kaavoja
- Hahmottaa ja muistaa mittayksiköitä
- Hahmottaa avaruudellisia suhteita
- Kirjoittaa auki laskuvaiheita
- Kirjoittaa luvut oikein (numerot vaihtavat paikkaa tai kääntyvät väärin päin)
- Arvioida tuloksen oikeellisuutta

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:
• Salli laskemisen apuvälineiden käyttö (esim. laskin, tietokoneohjelmat). • Kertaa perustaidot. • Käytä erilaisia havaintovälineitä (esim. rahaa, mittoja jne.). • Selosta tehtävät myös suullisesti. • Käytä ja opeta vaiheittaista laskemista. • Anna opiskelijalle mahdollisuus kertoa ääneen, mitä hän on tekemässä. Näin pääsee kiinni opiskelijan pään sisäiseen prosessiin ja pystyy auttamaan ongelmakohdissa. • Teetä mieluummin monta pientä koetta kuin yksi iso koe. • Ohjaa opiskelijaa arvioimaan saamansa tuloksen tai vastauksen luotettavuutta realistisesti: onko tulos mahdollinen. • Vältä mahdollisuuksien mukaan sanallisia tehtäviä laskutoimituksissa tai opeta avaamaan sanalliset tehtävät. • Käytä apuna piirroksia ja piirtämistä.	• Erilaisten oppijoiden liitto: https://www.eoliit-to.fi/

MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT

Opiskelijan on vaikea:

◊ Pysyä opintojen tahdissa ja/tai opinnot eivät etene ja/tai perustaidot kuten lukeminen ja laskeminen eivät edisty opetuksesta, ajasta ja annetusta tuesta huolimatta

KUINKA VOIT OTTAA TUEN TARPEET HUOMIOON OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA?

- Selvitä mahdollisuus S2-opetukseen.
- Puhu selkeästi ja hitaasti.
- Käytä puhuessasi mahdollisimman lyhyitä sanoja ja lauseita.
- Avaa ja selitä keskeiset käsitteet.
- Käytä kuvamateriaalia opetuksen tukena.
- Anna ohjeet suullisesti ja kirjallisesti sekä mahdollisuuksien mukaan myös näyttämällä.
- Pilko tehtävänanto ja anna yksi ohje kerrallaan.
- Tutustu opiskelijan kulttuuritaustaan ja huomioi perheen merkitys.
- Tauota opetus (myös esimerkiksi videoita katsottaessa).
- Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt saamansa ohjeet. Voit esimerkiksi pyytää opiskelijaa kertomaan, mitä ohjeiden mukaan pitää tehdä.

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA:

- Oppimisvaikeus.fi: https://oppimis-vaikeus.fi/materiaalit/oppimis-vaikeuksien-tunnistaminen-monikulttuurisilla-oppijoilla/
- https://oppimis-vaikeus.fi/tietoa/teemat/tietoa-oppimisvaikeuksista/artikkeli-kaikki-oppimisen-ongelmat-eivat-johdu-kielesta-myos-maahanmuuttajaopiskelijalla-voi-olla-oppimis-vaikeuksia/